

Tarkó mondája.

Br. Orbár. Balázs Székelyföld v. Csíkszék
művéből. (97 lap.)

Tarkó tündérnő a Gyergyói-havasok egyik magas csúcsán lakott tündérpalotájában, szerencsétlen házasságának két gyümölcsével: Marossal és Olttal. Hogy mennyi ideig lakott? ... megmondani a rege nem tudja; mert a tündérek idejében még a lőcsei időnaptár nem nyomtattatott. Csendességét nem háborította a fejsze életől földre terült izmos fenyő sóhajtó lezuhanása; a fűrészmalomok csikorgása; szóval ő békében, magányosan, nagy csendességben élt. — Fájt anyai szívének az, hogy leányai: Maros és Olt, együtt nem egyezhettek. Maros, az elsőszülött igazánál fogva, mindenben első akart lenni, noha öccsét, Oltot, egyébbel meg nem előzheté csupán ezzel. Olt sebes, eleven és tüzeslelkű volt. Önerejében bízva, szüntelen

egyedül művelt s nénjének vagy sohasem, vagy igen ritkán engedett. Szerencsétlen két testvér! Miért nem értettetek egyet; mert meghasonlással megoszlik az erő; kár, hogy az egybekötött nyaláb vessző meséje ismeretlen volt előttetek! — Komoly gondolatokban ült egykor *Tarkó* tündérnő rézváros függő erkélyén, szemeit a lenyugvó nap haldokló búcsúpillantásain legettetvén: egy mély sóhajlás emelkedett fel keble mélyéből. Vajjon valami elenyészett hajdani boldog álma okozta-e sóhajlását? vagy a jövőbe látó szemei egy nagy nemzet reggelét, delét és estvójét előre látván, azért sóhajtott? ... azt megfejtetlen adta által a monda a késő kornak. Leányai is sóhajtottak; mert mikor az Anya szenved, nem illik víg ábrázat a gyermekekhez. Most az érzékeny Maros megszólalt s komoly anyjától az elreppent sóhajlás okát tudakozta. — A jószívű anya egy mély mosollyal nézett a kérdezőre, s így felelt: „Két oka van annak, hogy néha ábrázatomon egy-egy bánat terül el, mint őszi köd alattunk a lapályon: egyik az, hogy látom versengésteget s látom az ebből következő borongó jövődötöket; a másik az, hogy Atyátoktól elhagyatva, magányosan kényteleníttem végetlen időmet

számlálni. — A virgonc Olt, anyja nyakára humorodva, most esdeni kezd, hogy homályos eredetük titkáról az eddig hallgató Anya, az únt fátyolt már valaha vonná fel: hozzáadta kérését a hallgatóbb Maros is. Ekkor volt, hogy a két testvér legelsőbben az egy célra dolgozásban megegyezett. Az ellágyult Tarkó sóhajlását ismétlé s mélyebben, mint az első — mert a fájdalomnak is nevedő lépcsői vannak. Gyermekeim! — így szóla — magam is érzem, hogy jelen vagyon titkaimba leendő beavattatásoknak ideje. Ti éltetek, mint a rózsabimbók, melyek nem tudják azt, hogy minő harmatnak köszönhetik a virulást, minő gyökérnek az életet. — Tudjátok meg tehát azt, hogy felettünk tündérek felett vagyon még egy fővaló, jobb, hogysen azt ezer dicsérő nyelvek is kimagyarázhatnák. — Ezen Fővaló túl a kezdődő idők szédítő messzén, látván azt, hogy a tűz, víz, föld és lég tündérei, együtt örökös viszályban élnek, határt szaba mindnyájunknak s rendet parancsola. — Ezen rendnél fogva, atyátok messze, igen messze esett tőlem. — Birodalma egy nagy víztömeg, melyet majd „Fekete tengernek” fog a késő világ nevezni, vele töltött boldog társalkodásomnak ti levétek következé-

sei, s a napfényt, egy órában, de nem egy pillanatban láttátok meg. Elválásunk után sokszor esedeztem a Fővalónak azon kegyelemért, hogy Atyátokat bár egyszer láthatnám, de fontos okokból megtagadta kérésem; mert nekem osztályrészem a száraz, Apátoknak pedig a víz; és személyes vágyakért az örök rend nem bomolhat fel. — Oly jó volt azonban, hogy megvigasztalt azzal, hogy ha ti felnövendetek, megengedi Atyátok meglátogatását. — Itt a szó elnémult ajkain a jó tündérnek, mint a pásztorsípnek visszhangja a komoly völgyek öblei között. — A heves Olt már kész volt repülni Atyja ölelésére, de a tapasztalt anya megakadályozá. — Azt sem tudjátok — szóla tovább — merre keressétek őt. Nézzetek arra, hol a nap felkél; ama kéklő hegyek láncsora mögött ... azokon túl lakik Apátok. Külön erővel oda nem juthattok, de ha ketten egyesültök, minden akadályt legyőzhettek. Folyóvá kell válnotok; a víz ereje sziklákat hasogat, gátakat ront, s néha a szemekből indulva, szíveket is győz. Egyesüljete tehát, keressétek fel Apátokat ... Áldásom legyen rajtatok. Oh, bár szeretnétek is egymást! Mindenesetre azonban tudjátok meg azt, hogy ha balra mentek, amerre a nap

lenyugszik, kevesebb erővel juttok célotokhoz: áldott termőmezőkön haladtok; virágok csókolgatják habjaitokat; csacsogó fülemilék köszöntenek éjenként; kevés hegyeken kell áttörnök; semmi, vagy igen kevés sziklák állnak előttetek; büszkék ugyan, mert aranyat rejtegetnek keblökben, de ugyanazért porlóbbak is, mint a gránit. Ellenben, ha egyenesen mentek hozzá, délre, — szirteken kell átrontani; ropant fenyveseket, rengeteg tölgyeseket eliszapolni; kopár hegyeket elsodorni, s e mellett utazástokat is éjszakánként, legföllebb a bércek üregeiben rejtőzködő baglyok huhogása, vagy prücskök énekei mulattatják. — Egymásra néztek a testvérek. Tudod-e mit? — így szólítá meg Maros Oltot, — jer kössük egybe erőnket; válasszuk a csendesebb utat s csak egy sétálás lesz pályánk. — De ha egyesítjük erőnket — felele erre a nagyravágyós Olt — minő név alatt utazunk? mert ha az én nevem alatt, úgy itt vagyunk kezem. — Azt nem tehetem — válaszolá Maros —, mert elsőszülött igazam volna megsértve; hanem jer velem, utazzunk nevem alatt. — Azt én nem teszem — mondá Olt —, te restebb vagy és minden szirt ellen engemet bocsátanál, hogy lomhán követhesd az

utat, melyet én törnék a sziklák között s a dicsőség mégis a tied lenne. — Gyermek! gyermek! — közbeszólt a jó Anya, — a névnel felségesebb kell lenni a célnak. — Jó, jó édes Anyám! — felele az indulatos Olt, — én nénemet jól ismerem. Én elég erősnek érzem magamat céloom kivívására s azért véle osztozni, vagy jobban mondva, neki szolgálója lenni nem akarok. Menjen ő ott és úgy, ahogy neki tetszik, én is tudni fogom a teendőt. — Fejét csóválta a messzelátó Tarkó s egy sóhajlás előzvéen meg szavait, így szólott: Gyermekeim, szívemet szaggatja versengésetek; ám cselekedjétek fejétek szerint; én egyébbel nem segíthetek rajtatok, mint csupán azzal, hogyha folyástokban megakadtok, anyai könnyeimből segítséget küldök számotokra. Ha együtt nem akartok utazni, úgy válasszatok magatoknak külön pályát. — Az érzékeny Maros megcsókolván Anyja kezét, bizodalommal mosolygó kék szemét Anyjára vetette s lassú hangon szóla: „Anyám édes! én tanácsodon járok és e szerint a kerülőbb, de könnyebb utat választom; jer velem te is öcsém! — Egy toppot sem! — vágott szavába a büszke, de önerejét szerfelett érző Olt. — Kerülj te, ahol tetszik; lelked úgyis

fél örökké az akadályoktól s ezért a hörcsög-túrást Atlasznak szokta nézni. — Én egyedül és egyenesen megyek. Lelkem tettere vágy. Szirteket szagatok és atyai csókját nem ismert nemzömnek előtted elragadom.

Sikertelen igyekezett a gondos Anya meg-egyeztetni szülötteit. Végre mély gondolatok között széteszlottak, hogy az útra készületeket tehessenek. Alig pitymallott, már a két testvér Anyjok előtt állott. — Maros sás- és szőlőkoszorúval fedte fejét, Olt homlokát búzakaralász és cserkoszorú övedzette. Öltözetük könnyű pongyola volt. Anyjuk kívánta még egyszer egyeztetni őket; mindazt, amit a jövendő előtt tisztá, de halandó előtt ködös tükrében láthatott, előadta a süketeknek, de gyümölcstelen; végre egy érzéssel, varázspálcáját elővette s Marost vele megilletvén, így szólott: „Légy egy csergedező patak s nevedj folyóvá”. — A varázsige betölt: egy tiszta kristálysínű csermely indula nyugat felé, nevedvén a jó Anyának egy belé gördült könnycseppjével.

Nyughatatlan várakozással állott elő Olt is s esedezett, hogy anyja a varázspálca hatalmát vele is éreztetné, mert különben Nénje elébe kerülend. — Kívánsága teljesedett és egy

sebes forrás felbuggyant a sziklából délre eredendő. — Szerencsétlen két testvér! miért nem értetek egyet; mert a meghasonlással megszlik az erő; kár, hogy az összekötött vessző meseje ismeretlen volt előttetek! — A sebes Olt gyorsan indult célja felé. A köveken átszökécselt; meggyőzte a hegyeket és ketté szaggatta a szirteket. — Utitársai előbb pirostarka pizstrángok voltak, de amint eredete helyéről távozott, úgy szaporodtak aggodalmai is; mert majd mennyhalak akadtak hozzá, s később ragadozó csukák fogyasztották az elsőket. Megjelent a harcsa is iszonyú szájával, s mint a nagy státus (római) az apróbbakat, tizenkét kezdetre nyeldesni a kisebb halakat.

Eljutott végre azon helyre, hol ma Trajánus oszlopának dűledékei állanak s amelyet a maradék Verestoronynak nevez. Itt minden erejét összeszedte, hogy a szirteket, bérceket és sziklákat ketté hasogathassa. — El is érte célját, de oly bágyadtan vergődhetett ki a túlsó lapályokra, mint egy lézengő beteg, ott már csak lassú és bizonytalan lépéseket tehetett. — Itt jutottak eszébe messzelátó Anyjának oktatásai, jövendölései, de fájdalom, későre. — Már ott állott, hogy egy búzhödt tóvá válják, amidőn

nem messze azon síktól — egy lassú zuhogást hallott. Bágyadt folyását arra igazítván, egy izmos folyó tűnt fel előtte; mély érzés foglalta el lelkét, midőn Nénjének habjait is azzal összelegyedve lenni látá. — Jer hozzám, — így szólítja meg a most zavaros, elbágyadt Oltot. — Látom, erőd elfogyott a küzdelemben, mint nekem a hosszú útban; ha együtt nem tudtunk pályázni, enyésszünk legalább együtt el. Nézd, ezen nagy folyó, amelyet most Dunának mondanak, amely tiszszerte messzebb helyről jő, mint mi, könyörült rajtam, s a már alig lábbaadozót magához fogadott, együtt még egy gyámmal, akit most Tiszának mondanak, aki annak előtte rajtam, mint bódorgó árván könyörült volt. Ő is Atyánkhoz igyekszik s féltestvérnek vallja magát hozzánk. Iszonyú vizái és tokjai megemésztették ugyan társaimat és jó Anyánk országából hozott aranyhomokjaim fenekére szállottak, de most csendesen viszen magával s Atyánk birodalma nincs messze.

A szegény Olt hirtelen megfontolta sorsát; s mit volt tennie? belesuhogott a nagyobb folyóba, amelynek aztán Duna lett a neve. — Csakhamar elérték Atyjokat, az kiterjesztett karokkal fogadta magához a szegény árvákat

s annak birodalmába elmerültek, mint egy sóhajlás a véghetetlenségben!

Szerencsétlen két testvér! miért nem értettetek egyet! mert a meghasonlással oszlik az erő; kár, az összekötött nyaláb vessző meséje ismeretlen volt előttetek.